

MRF 2022.218/2

Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse af 2. september 2022, j.nr. 22/07356

Afvist klage fra naboer over Miljøstyrelsens tilladelse efter naturbeskyttelseslovens § 61 a til etablering af Naturnationalpark Gribskov med den begrundelse, at naboer ikke har klageret efter naturbeskyttelseslovens § 86.

Miljøstyrelsen meddelte den 20. maj 2022 tilladelse efter naturbeskyttelseslovens § 61 a til etablering Naturnationalpark Gribskov, idet Miljøstyrelsen samtidigt traf afgørelse efter miljøvurderingslovens § 21 om, at afgørelsen ikke krævede miljøkonsekvensrapport, hvori tillige var indeholdt en væsentlighedsvurdering efter habitatbekendtgørelsens § 6, stk. 1. Tilladelsen efter naturbeskyttelseslovens § 61 a blev påklaget af naboer til nationalparken, der bl.a. gjorde gældende, at hegning vil skabe unaturlige forhold for de indespærrede dyr og have karakter af en dyrepark, hvor den store mængde af besøgende ville udgøre en stressfaktor. Miljø- og Fødevarerklagenævnet (formanden) lagde i afgørelsen til grund, at Miljøstyrelsens tilladelse var

meddelt i medfør af naturbeskyttelseslovens § 61 a, at sagen var indledt ved, at Naturstyrelsen efter naturbeskyttelseslovens § 61 c i august 2021 havde ansøgt Miljøstyrelsen om tilladelse til etablering af naturnationalparken, og at det af Miljøstyrelsens afgørelse fremgik, at etablering af naturnationalparken omfattede aktiviteter som etablering af hegn omkring naturnationalparken, biodiversitetsfremmende tiltag, genopretning af naturlig hydrologi, udsætning af store planteædende pattedyr samt etablering af friluftsaftivitet, herunder stier og veje. Herefter afviste Miljø- og Fødevarerklagenævnet, at naboerne havde klageret med henvisning til, at naboer ikke har klageret efter naturbeskyttelseslovens § 86.

Kommentar: Ud over klagen over tilladelsen efter naturbeskyttelseslovens § 61 a (vedlagt som bilag) påklagede naboerne tillige Miljøstyrelsens screeningsafgørelse efter miljøvurderingslovens § 21, hvor Miljø- og Fødevarerklagenævnet den 14. oktober 2022 afviste en af klagerne med henvisning til manglende klageret (22/07412), men ifølge denne afgørelse resterer der fortsat andre klagesager over screeningsafgørelsen efter miljøvurderingslovens § 21 vedrørende naturnationalparken. Se tillige **MRF 2022.246 Pkn**, hvor Planklagenævnet ophævede kommunens afslag på landzonetilladelse til udslusningsfold til fremtidig udsætning af bl.a. elge og kronhjorte i Naturnationalpark Gribskov.

Afvisning af klage i sag om tilladelse til etablering af Nationalpark Gribskov

22/07356

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 86, stk. 1, jf. § 78, stk. 4, 2. pkt.[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnet afviser at realitetsbehandle klage over Miljøstyrelsens afgørelse af 20. maj 2022 om tilladelse til etablering af Naturnationalpark Gribskov på et ca. 1300 ha stort areal, beliggende i Gribskov Kommune og Hillerød Kommune.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2.[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 16. juni 2022 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af omboende.

Klager har navnlig anført, at

- et hegn omkring det omhandlede areal vil resultere i, at det omhandlede område vil få karakter af en dyrepark,
- den ansøgte naturnationalpark vil skabe unaturlige forhold for de indespærrede dyr, og
- den store mængde af forventede besøgende vil udgøre en stor stressfaktor for de indespærrede dyr.

2. Sagens oplysninger

Miljøstyrelsen har den 20. maj 2022, i medfør af naturbeskyttelseslovens § 61 a, meddelt tilladelse til etablering af en naturnationalpark kaldet Naturnationalpark Gribskov, beliggende i Gribskov Kommune og Hillerød Kommune.

Sagen er indledt ved, at Naturstyrelsen den 30. august 2021 i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 61 c, har ansøgt Miljøstyrelsen om tilladelse til etablering af Naturnationalpark Gribskov, beliggende i Gribskov, i Gribskov Kommune og Hillerød Kommune.

Ansøgningen er udarbejdet på baggrund af en politisk aftale om muligheden for etablering af naturnationalparker.

Det fremgår af den påklagede afgørelse, at etablering af den ansøgte naturnationalpark omfatter aktiviteter som etablering af hegn omkring naturnationalparken, biodiversitetsfremmende tiltag, genopretning af naturlig hydrologi, udsætning af store planteædende pattedyr samt etablering af friluftaktiviteter, herunder stier og veje.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 86, stk. 1, kan afgørelser efter lovens § 61 a, stk. 1, påklages af

1. adressaten for afgørelsen,
2. ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
3. offentlige myndigheder,
4. en berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker,
5. lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,
6. landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og
7. landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Ejere af omkringliggende ejendomme er dermed ikke klageberettigede, idet nabohensyn/-interesser ikke er beskyttet efter naturbeskyttelsesloven.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder således, at klager ikke er klageberettiget i den konkrete sag, idet klager som omboende ikke er omfattet af den kreds af klageberettigede, som opregnes i naturbeskyttelseslovens § 86, stk. 1.

Miljø- og Fødevareklagenævnet afviser således at realitetsbehandle klagen.

3.2. Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet afviser at realitetsbehandle klage over Miljøstyrelsens afgørelse af 20. maj 2022 om tilladelse til etablering af Naturnationalpark Gribskov på et ca. 1300 ha stort areal, beliggende i Gribskov og Hillerød Kommune.

[1] Lovbekendtgørelse nr. 1986 af 27. oktober 2021 om naturbeskyttelse.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet, som ændret ved lov nr. 900 af 21. juni 2022 om ændring af museumsloven, lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet og forskellige andre love.

[3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

Sag:

22/07356

Dato:

2. september 2022.

Emner:

NBL - øvrige (/soe...

Highlight:

 Vis/skjul highlight

Miljø- og Fødevareklagenævnet (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/>) •
Nævnenes Hus • Toldboden 2 • 8800 Viborg • Tlf. nr.: 72 40 56 00 • CVR: 37795526 • mfkn@naevneneshus.dk
(<mailto:mfkn@naevneneshus.dk>)
Tilgængelighedserklæring (<https://www.was.digst.dk/mfkn-naevneneshus-dk>)

Til
Naturstyrelsen
Gjøddinggård, Førstballevej 2
7183 Randbøl

Arter og Naturbeskyttelse
Journal nr. 2021-44734
Den 20. maj 2022

Tilladelse til etablering af Naturnationalpark Gribskov

1. Tilladelse

Miljøstyrelsen meddeler hermed tilladelse til etablering af Naturnationalpark Gribskov, jf. § 61 a i naturbeskyttelsesloven.

Grundlaget for tilladelsen er følgende:

- 1) Naturstyrelsens ansøgning af 30. august 2021 om tilladelse til etablering af Naturnationalpark Gribskov, udarbejdet efter § 61 c i naturbeskyttelsesloven. Ansøgningsmaterialet består af selve ansøgningen om etablering om naturnationalparken, projektbeskrivelse og væsentlighedsvurdering.
- 2) Supplerende oplysninger fra Naturstyrelsen bestående af baggrundsnotat til væsentlighedsvurdering om effekter af rydning af nåletræ på grundvandsforekomster.

2. Indledning

Den 19. juni 2020 blev aftalen ”Naturnationalparker og mere natur på land og i havet” indgået mellem regeringen, Radikale Venstre, SF, Enhedslisten og Alternativet, hvoraf de to første naturnationalparker, Gribskov og Fussingø, fremgår. Regeringen har den 4. december 2020 indgået aftale med Radikale Venstre, SF, Enhedslisten og Alternativet om en natur- og biodiversitetspakke. Med aftalen er der afsat 888 mio. kr. i perioden 2021-2024 til bl.a. etablering af naturnationalparker.

Lov om ændring af lov om naturbeskyttelse, lov om skove, dyrevelfærdsloven, lov om mark- og vejfred og færdselsloven trådte i kraft den 8. juni 2021. Loven har til formål at muliggøre etablering af naturnationalparker.

Hovedformålet med naturnationalparkerne er at styrke områdernes natur og biodiversitet ved at give mulighed for etablering af større sammenhængende naturområder, hvor naturen i højere grad end i dag kan udvikle sig på egne præmisser, og hvor der kan udsættes store planteædere med henblik på, at de kan udføre en vigtig økosystemfunktion. Herved tilstræbes så vidt muligt naturlige økosystemer. Naturnationalparkerne skal samtidig give mere spændende naturoplevelser og dermed mulighed for mere friluftsliv og øget turisme i de pågældende områder. Det er hensigten, at naturnationalparkerne skal være

permanente.

Jf. forarbejder til lovens § 61 a indebærer en tilladelse til etablering af naturnationalparker i større statsejede områder, at det enkelte område forvaltes med natur og biodiversitet som hovedhensyn med henblik på, at naturen i området så vidt muligt skal kunne udvikle sig på egne præmisser. Desuden vil området skulle friholdes for skov- og landbrugsproduktion, bortset fra særlige forvaltningstiltag af hensyn til naturen og biodiversiteten, ligesom landbrugsproduktion i henhold til en eksisterende aftale vil kunne fortsætte i opsigelsesperioden eller i tilfælde af uopsigelighed indtil aftalens udløb.

Miljøstyrelsen har den 30. august 2021 modtaget en ansøgning fra Naturstyrelsen om tilladelse til etablering af Naturnationalpark Gribskov. Ansøgningen er indgivet i henhold til naturbeskyttelseslovens § 61 c. Ansøgningsmaterialet består af selve ansøgningen om tilladelse til etablering af Naturnationalpark Gribskov, projektbeskrivelse og væsentlighedsvurdering. Dertil har Naturstyrelsen fremsendt supplerende oplysninger bestående af baggrundsnotat til væsentlighedsvurdering om effekter af rydning af nåletræ på grundvandsforekomster. Notatet supplerer væsentlighedsvurderingens afsnit 5.4.2. om grundvand.

Miljøstyrelsen har den 8. april 2022 sendt udkast til afgørelse efter miljøvurderingslovens § 21 i høring.

Miljøstyrelsen varetager behandlingen af sagen og træffer afgørelse efter delegation af 2. juli 2021 fra miljøministeren.

Af forarbejderne til loven fremgår, at en række love ikke er ændret. Det betyder, at myndighedsbehandling efter disse love følger eksisterende praksis og procedurer.

Tilladelsen efter § 61 a træder i stedet for følgende bestemmelser

Forbud mod dyrehold i skovlovens § 8, stk. 1, nr. 4 gælder ikke for fredskovpligtige arealer omfattet af nærværende tilladelse til Naturnationalpark Gribskov.

Tilladelsen medfører, at skovlovens krav om højstammede træer, hugstmodenhed og foryngelsespligt, jf. § 8, stk. 1, nr. 1-3 ikke finder anvendelse på fredskovpligtige arealer inden for det område, som tilladelsen omfatter, jf. lovens § 8, stk. 2.

Opsætning af hegn og andre anlæg eller terrænændringer, som er nødvendige for at styrke områdets natur og biodiversitet, er tilladt i en naturnationalpark, som er omfattet af tilladelse efter naturbeskyttelsesloven, jf. skovlovens § 11, stk. 2, nr. 3.

Tilladelse til etablering af naturnationalpark medfører, at det, uanset naturbeskyttelseslovens § 22, stk. 3 og § 23, stk. 2 kan tillades, at naturnationalparken eller et område heri helt eller delvist indhegnes med henblik på helårsgræsning.

Tilladelsen indeholder en dispensation fra skovlovens §§ 26-28, jf. § 38, stk. 2, hvorfor der ikke skal ansøges særskilt herom. Der kan dog ikke dispenseres fra bestemmelserne, hvis det er i konflikt med habitatbekendtgørelsens regler om beskyttelsen af Natura 2000-områder og bilag IV-arter.

Tilladelse fra andre myndigheder

Naturstyrelsen ansøger om de nødvendige tilladelser og dispensationer hos de relevante myndigheder. Herunder er nævnt nogle eksempler på tilladelser fra andre myndigheder, men nedenstående afsnit er ikke en udtømmende liste over hvilke tilladelser, der skal gives af andre myndigheder.

Tilladelsen erstatter ikke kommunernes myndighedsbehandling efter bl.a. vandløbsloven og naturbeskyttelseslovens § 3.

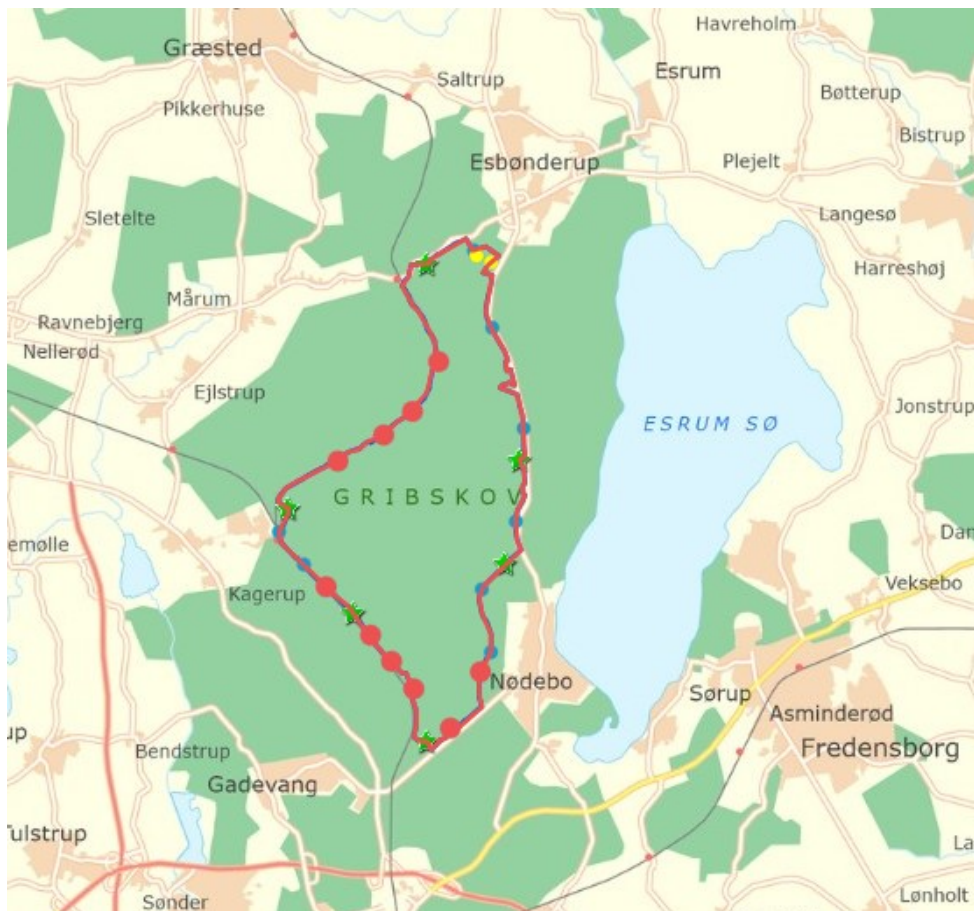
Dispensationer fra naturbeskyttelseslovens § 18 om forbud mod ændringer i tilstanden af arealet inden for 100 m fra fortidsminder, skal ansøges hos kommunen.

Nærværende tilladelse erstatter ikke Fødevarestyrelsens myndighedsbehandling i forbindelse med dyrehold i naturnationalparken. Tilladelser, dispensationer mm. vedrørende dyrehold udstedes derfor af Fødevarestyrelsen.

Vejdirektoratet har pr. mail den 11. februar 2022 erklæret over for Naturstyrelsen, at trafiksikkerhedsrevisionen trin 1 Forprojekt/trin 2 Skitseprojekt af projekt for etablering af Naturnationalpark Gribskov er foretaget i overensstemmelse med retningslinjerne i Håndbog i Trafiksikkerhedsrevision fra marts 2015.

3. Beskrivelse af projektet

Naturnationalparken har et areal på 1300 ha og er beliggende i hhv. Gribskov Kommune og Hillerød Kommune (figur 1).

Figur 1 – Geografisk placering af Naturnationalpark Gribskov.

Mod nord afgrænses området af Frederiksværksvej, mod vest af Gribskovbanen. Mod syd afgrænses området af Kildeportvej og mod øst af Gillelejevej. Naturnationalparken har til formål at bidrage til at styrke naturen og biodiversiteten i Danmark. Målet er at opnå et økosystem med naturlige processer og dynamikker og minimal grad af forvaltning.

Etablering af naturnationalparken omfatter følgende aktiviteter:

- 1) Etablering af hegn omkring naturnationalparken
- 2) Biodiversitetsfremmende tiltag
- 3) Genopretning af naturlig hydrologi
- 4) Udsætning af store planteædende pattedyr
- 5) Etablering af friluftsfaciliteter, herunder stier og veje

1) Etablering af hegn omkring naturnationalparken

Der etableres et 2,5 m højt hegn omkring naturnationalparken. Hegnet er et vildthegn af stål og med træpæle (se bilag 1). Træpælene er afbarkede pæle af akacie- eller robinietræ (FSC/PEFC certificerede). Længden af pælene er ca. 4 m og diameteren 14-17 cm. Træpælene tilpasses terræn og sættes med en afstand på ca. 5 m mellem mellempælene. Hegnet etableres med henblik på at holde græssende kronstyr, sikaer, dådyr, rådyr, stude og elge inde i parken og på den måde sikre et naturligt ekstensivt græsningstryk i området. Fugle, insekter og mindre pattedyr kan frit passere heget, som ikke fastgøres til jordoverfladen. I

hegnet vil der være 40 vildtpassager, bl.a. i form af mindre ”porte” placeret ved eksisterende og kendte vildtveksler i terrænet (se bilag 1). Hvor hegnet 53 steder krydser grøfter, vil der ingen ændringer ske af grøften, idet krydsningen sker ved eksisterende underføring under vej/spor, eller hvor grøften fremadrettet skal fungere som vildtpassage under hegnet. Der er udarbejdet en særskilt ansøgning til kommunerne om dispensation til rørlægning af et stræk på 3-5 m grøfter ved i alt 30 grøfter.

Opsætningen af hegnet finder sted i 4-5 m bredt tracé. Rydning af hegnstracéen forventes at have en samlet varighed på 2 måneder og selve hegnopsætningen vil have en varighed på 3-4 måneder. Naturstyrelsen anfører i deres væsentlighedsvurdering, at hvor det er muligt, vil rydning af tracé og opsætning af hegn finde sted samtidigt. På visse strækninger vil der være behov for først at rydde tracé og efterfølgende opsætte hegn. På det enkelte stræk vil der således være tale om, at der arbejdes af to omgange med hhv. rydning og opsætning af hegn. Hver arbejdsproces vil på det enkelte sted være af op til en uges varighed, men oftest kun 1-2 dage.

Anlægsfasen

Mindre træer fældes med skovningsmaskine, mens større træer og træer, som er placeret, så de indebærer en risiko ift. skovveje eller jernbanen, fældes motormanuelt. Træer med spættehuller eller hulheder efterlades (stående) i tracéen. Træstubbe knuses ned til terræn.

Hegnet placeres forskudt i tracéen, således at traktor (med hegnsruller og pæledrammer) kan køre i tracéen ”på hegnets inderside”. Efter hegnets etablering bibeholdes transportlinjen på hegnets inderside (hvor terrænet tillader det) til det løbende tilsyn med hegnet. Transportsporet bliver uden belægning eller befæstning og vil alene skulle sikre passage for ATV/4WD.

Pælene håndteres maskinelt (pga. størrelse og vægt), og nedrammes med en traktormonteret pæledrammer. Det skønnes, at kun en ganske lille andel af pælene vil skulle graves ned. På en række steder er terrænet særligt blødt eller vådt. På et samlet stræk på ca. 1 km vil der her blive anvendt lettere grej og/eller køreplader.

Uanset brug af lettere grej og køreplader vil kørsel med traktor mv. i hegnstraceen give en forstyrrelse af den/de øverste jordbundshorisonter. Forstyrrelse af jordbunden vil være begrænset til selve hegnstraceen.

På baggrund af valg af materiale til hegnets og deraf dets robusthed, er det vurderet, at en strømførende tråd på indersiden af hegnet ikke vil være nødvendig. Såfremt det skulle vise sig, at dyrenes pelspleje på hegnet er problematisk i naturnationalparken, vil der kunne eftermonteres eltråd.

Driftsfasen

Materialevalget i hegn og pæle giver hegnet en forventelig levetid på 15-20 år. Der vil skulle ske et løbende tilsyn med hegnet for at sikre, at det er tæt. Tilsynet med hegnet vil primært ske fra transportlinjen langs hegnet, som vil være farbar med ATV eller 4WD. Der forventes tilsyn med hegnet min. 1-2 gange per måned.

Hyppigere i perioder med eksempelvis meget blæst/stormfald eller perioder, hvor der er dyrevelfærdsbehov, som kræver særlig opmærksomhed på hegnslinjen. I forbindelse med tilsynet vil evt. huller i hegnet skulle repareres, ligesom der forventeligt vil ske udskiftninger af enkelte hegnpæle undervejs i hegnets levetid. For at sikre fremkommeligheden i transportlinjen vil der blive nedskåret evt. træopvækst.

BOMA

Foruden hegnet omkring naturnationalparken etableres en særlig hegning (BOMA) til brug ved udsætning og evt. indfangning af dyrene, som er blevet sat ud i området. Der er særskilt ansøgt om landzonetilladelse til BOMA'en hos kommunen.

BOMA'en planlægges opsat forud for modtagelsen af elge til udsætning i efteråret. Opsætningen ventes at have en varighed på 1-2 måneder.

2) Biodiversitetsfremmende tiltag

Formålet med de biodiversitetsfremmende tiltag er naturgenopretning, som betyder at potentialet for udvikling af biodiversiteten øges, og præget af hidtidig forstlig drift udviskes, så en vildere og mere naturlig skov kan få lov at udvikle sig. Tiltagene fremmer udviklingen af processerne, som uden genopretningstiltagene ville kunne vare 50-100-150 år. Tiltagene følger Naturstyrelsens retningslinjer for forvaltning af urørt skov. Store dele af Gribskov er allerede i dag udlagt som urørt skov, herunder området hvori naturnationalparken skal etableres.

Biodiversitetsfremmende tiltag omfatter strukturfældninger, veteranisering af træer, fældning af oversøiske træarter og ikke hjemmehørende europæiske træarter, håndtering af invasive arter, samt biodiversitetsplantninger. Strukturfældningerne bliver gennemført over 2 vintre/skovningssæsoner, så der kan tages de fornødne hensyn til bl.a. vejrlig.

Strukturfældningerne vil give en kortvarig forstyrrelse af bevoksningerne i forbindelse med og lige efter fældningsindgrebet. Fældninger forventes at have en varighed på 1-2 dage per hektar og vil bl.a. medføre etablering af lysbassiner af en størrelse på 0,1-0,5 ha.

Ved veteranisering af træer laves der bevidste skader på stående, levende løvtræer, som skaber mulighed for langsom nedbrydning, og som derved medvirker til at accelerere forekomsten af dødt ved i naturnationalparken. Veteranisering kan foretages på flere måder. I Gribskov bruges bl.a. basal brænding, beskadigelse af barken (hel eller delvis ringning eller i partier) og savning/skæring af hulheder. Desuden fældes træer, der efterlades som dødt ved (ca. 25 m³ per ha). Veteranisering i løvtræbevoksningerne finder sted som led i den eksisterende naturnære skovdrift i området i dag. Tiltagene vil fortsætte som led i etablering af naturnationalparken. Der er tale om små indgreb, der foretages med motorsav, og som giver en kortvarig (få timer) lokaliseret forstyrrelse. Veteraniseringerne planlægges færdiggjort inden for det første år efter etablering af naturnationalparken. Ældre rødgranbevoksninger (28 ha) bevares uden hugst, mens en række homogene yngre rødgranbevoksninger i kanten af lysåbne områder tyndes kraftigt eller ryddes for at øge omfanget af lysåbne områder i

naturnationalparken. I de øvrige yngre rødgranbevoksninger gennemføres strukturfældninger.

Der vil som led i disse tiltag desuden ske lysstilling af værdifulde veterantræer.

Der planlægges biodiversitetsplantninger i form af etablering af 25 små plantninger (0,1-0,25 ha) med hjemmehørende blomstrende og tornede buske og en kerne af eg. Plantningerne skal ses som en langsigtet frøkilde til spredning over hele skoven.

Bekæmpelse af invasive arter har fundet sted i området op til i dag. Naturstyrelsen oplyser i væsentlighedsvurderingen, at indsatsen mod invasive arter (især japansk pileurt) fortsætter også efter åbningen af naturnationalparken i nødvendigt omfang. Der kendes to små bestande af japansk pileurt. Bestandene påregnes løbende bekæmpet ved udlægning af fiberduk på de konkrete forekomster i perioder på op til 5 år. Der findes forekomster af gyldenris i naturnationalparken. Udviklingen af disse bestande følges, men det er forventningen, at et øget græsningstryk vil betyde, at bekæmpelse ikke er nødvendig.

Andelen af rødgran i området vil desuden blive reduceret. Bl.a. planlægges en række homogene yngre rødgranbevoksninger i kanten af lysåbne områder tyndet kraftigt eller helt ryddet for at øge omfanget af lysåbne områder i naturnationalparken. De øvrige rødgranbevoksninger tyndes med strukturfældninger. Der vil i øvrigt være fokus på at reducere arealet med lærk. Ældre lærkebevoksninger tyndes kraftigt, og for at skabe gode forhold for at hjemmehørende træarter som bøg, eg og birk kan indfinde sig med tiden.

3) Genopretning af naturlig hydrologi

I alt forventes arealet med naturlig hydrologi i naturnationalparken øget med 33 nye vådområder svarende til ca. 38 ha. Hovedparten af de nye vådområder ligger på lavbundsarealer, som blev tilplantet med rødgran efter stormfaldene i begyndelsen af 1980'erne. Historiske kilder og kortmaterialer indikerer, at omfanget af vådområder i Gribskov har været væsentligt højere end i dag – og har udgjort måske 20-25 % af arealet. Gribskov blev intensivt grøftet som led i træproduktionen og lavpunktet var omkring 1990, hvor kun få procent af vådområderne var tilbage. En langsigtet genopretning har sidenhen øget omfanget af vådområder. De 33 nye områder med naturlig hydrologi varierer mellem ca. 0,1 ha og op til næsten 6 ha for det største projektområde. Fire af de beskrevne hydrologiprojekter indeholder flere delområder, der ligger geografisk tæt på hinanden, men som ikke kan opfattes som én hydrologisk enhed. Det giver sammenlagt 38 områder og delområder. 28 af de i alt 38 områder og delområder er mellem 0,1 og 1,1 ha. Derved vil det samlede areal med vådområder i naturnationalparken efter etablering af de ca. 38 ha udgøre 242 ha, svarende til næsten 19 % af arealet.

Som en del af Natura 2000-handleplanerne har Naturstyrelsen i 2019-2021 ansøgt Gribskov og Hillerød Kommuner om tilladelse til retablering af naturlig hydrologi i naturnationalparken. I juni 2019 blev der søgt om kommunernes tilladelse til etablering af vådområder i hele Gribskov. Da der er tale om et større antal

konkrete projekter, har der indledningsvis været dialog med kommunerne om, ansøgningsmateriale, som blev fremsendt opdateret i juni 2021.

Det tilstræbes, at hovedparten af aktiviteten med naturlig hydrologi lægges tidligst muligt i naturnationalparkens etableringsfase. Hovedparten af retableringsprojekterne sker uden forudgående fældning af den eksisterende bevoksning.

Hydrologiprojekterne indeholder grøftelukninger som eneste tiltag til genskabelse af naturlig hydrologi. De fleste af de grøfter og grøftesystemer, der lukkes, er dybe og brede grøfter med en typisk dybde (grøftebund til jordoverflade) ved grøfteudløbet på mellem 70-150 cm. Grøftelukningerne udføres dels som punktlukninger for hver 10 m i grøfteforløbene inde i vådområdet, og dels som solide lukninger ved det aktuelle grøftesystems udløb. Den maksimale vandstandshævning i området vil ske lige omkring grøfteudløbet, der typisk lukkes med et stem eller en proplukning. Effekten og størrelsen af vandstandshævningen i de øvrige dele af projektområderne vil aftage gradvist fra grøfteudløbet og til kanten af projektområdet. Selve tilpropningen af grøfterne sker med det materiale, som gennem mange års oprensning af grøfterne er lagt op på grøftekronen. Arbejdet udføres typisk med en minigraver. Der sker i øvrigt ikke jordbearbejdning eller knusning i forbindelse med retablering af vådområderne. Arbejdet igangsættes, når de fornødne tilladelser er indhentet.

Anlægsarbejdet i de enkelte projektområder har en varighed på 1-3 dage afhængigt af områdets størrelse og jordbundsforhold.

Efter genskabelse af naturlig hydrologi vil det fortsat være nødvendigt at oprense grøfteunderløb under vej og jernbane, ligesom det enkelte steder vil være nødvendigt at oprense eksisterende grøfter af hensyn til vandafledning fra naboer eller omkring infrastruktur.

4) Udsætning af store planteædende pattedyr

Store dele af Gribskov var græsningsskov i århundreder og blev fra omkring år 1800 (gen)tilplantet; ligesom de mange landbrugsområder, der lå i skoven, også blev tilplantet. I Naturnationalpark Gribskov er græsning et helt centralt forvaltningsiltag, hvilket bl.a. skyldes en betydelig udfordring med tilgroning. Det er Naturstyrelsen vurdering, at selv i de områder af Gribskov, hvor græsningstrykket fra hjortearterne er størst, er græsningstrykket langt fra højt nok til at understøtte en dynamisk vekselvirkning mellem skoven og de lysåbne arealer.

I naturnationalparkens område er det anslået, at der (når hegnet sættes op) vil befinde sig ca. 250 dådyr, 50 sikaer og ca. 100 rådyr inden for hegnet. Denne hjortebestand modsvarer et naturligt græsningstryk på anslået 12-15 kg/ha. Hertil kommer, at der i en årrække har været hegnede folde ved Sandskredssøen og ved Gillelejevej på i alt ca. 50 ha, hvor der har været husdyrgræsning med heste og/eller kreaturer.

Det er målet over en kortere årrække at nå et græsningstryk på ca. 70 kg/ha. Det er et græsningstryk som jf. litteraturen om skovgræsning og rewilding er et ekstensivt

græsningstryk. Stude, elge og kron dyr udsættes gradvist over 3 år med start fra naturnationalparkens indvielse. Udsætningstidspunktet afhænger af, hvornår alle tilladelser er opnået.

Udsætningen af dyr vil følge den gradvise indfasning. Der henvises bl.a. til projektbeskrivelsen i bilag 6.

5) Etablering af friluftsfaciliteter, herunder stier og veje

Friluftsfaciliteterne omfatter såvel den friluftsmæssige infrastruktur i form af skovveje, skovstier og ridestier, som faciliteter i form af eksempelvis skiltning, parkeringsfaciliteter, toiletter og observationsplatforme mv.

I ankomstområdet foran/uden for indgangene placeres en række faciliteter for brugerne. Der er tale om nye parkeringspladser samt udvidelsen af eksisterende parkeringspladser. Der er søgt om kommunale tilladelser til nyanlæg og udvidelser. På tre parkeringspladser (Gillelejevej, Kildeportvej og ved Kagerup Station) planlægges placeret toiletfaciliteter. Ved de mindre låger/indgange vil der blive opsat kortborde med information om naturnationalparken og adgangsmulighederne (låger, veje mv.). Ved de større indgange vil kortbordene blive suppleret med højskilte med information om området.

Naturstyrelsen oplyser i projektbeskrivelsen, at den nærmere planlægning omkring ankomstarealerne/formidlingen vil ske i samarbejde med Nationalpark Kongernes Nordsjælland, kommunerne og andre større aktører i området, eksempelvis Skovskolen, Parforce Sitemanageren eller andre.

Der findes i dag ca. 54 km bilfaste skovveje i naturnationalparkens område. Skovvejene er ikke åbne for offentlig bil- og motorkørsel, og der er i dag opsat bom eller kæde ved de fleste indkørsler fra offentlig vej. Da behovet for skovveje til skovdrift forsvinder, nedgraderes det eksisterende net af skovveje, så kun knapt halvdelen af skovvejene fortsat vedligeholdes, så de er farbare for nødvendig arbejdskørsel til eksempelvis tilsyn med græsningsdyr, eller hvor skovveje indgår som kulturhistoriske elementer (Parforcejagtveje). Derved overgår ca. 20 km af de eksisterende skovveje fra at være vedligeholdte til (tung) arbejdskørsel til at være stier rettet mod gående og cyklister.

Nedgraderingen sker passivt over en årrække i takt med, at den løbende vedligeholdelse i form af rabatklipping og frirumsbeskæring ophører. Nogle få stræk af de eksisterende skovveje nedlægges aktivt. Ca. 4 km af de nuværende skovveje planlægges nedlagt og fjernet som led i omlægningen af infrastrukturen herunder tilpasninger ift. baneoverskæringer. I forbindelse med nedlæggelsen af veje vil der blive etableret en række nye trampestier, som bl.a. forbinder blinde vejstykker langs hegnet - både inden for hegnet og uden for. De vejstykker, som lukkes, er begrundet bl.a. af trafikikkerhed (banekrydsninger) og er blandt de eksisterende skovveje, der er mindst brugte af publikum. Nye trampestier etableres som udgangspunkt uden belægning, men enkelte steder med udlægning af stabilgrus (ca. 10 cm). Der vil blive gennemført mekanisk slåning langs stier, grusveje, ridespor og skiløjper for at undgå, at de gror til, og for at sikre fremkommeligheden.

Der findes i dag to observationsplatforme ved Gillelejevej. Disse suppleres med yderligere en lav udsigtsplatform ved Ulvedalene, hvor den placeres i forbindelse med den afmærkede rute.

Det eksisterende ridestinet tilpasses og opdateres i samarbejde med frivillige ridestilauge. Det betyder, at der sikres et sammenhængende ridestinet på ca. 17 km i naturnationalparken, hvilket stort set svarer til omfanget i dag.

Den eneste shelterplads i naturnationalparken ligger i en tidligere råstofgrav ved Multebjerg. Pladsen bibeholdes og skal renoveres.

Parkeringspladserne anlægges ved afgravning af ca. 20 cm overjord og opbygning med bærelag og bundsikring.

Anlæg af friluftsfaciliteter vil ske såvel i periode forud for indvielsen af naturnationalparken som i månederne efter.

4. Begrundelse for afgørelsen

4.1 Lovgrundlag

4.1.1 Lov om naturbeskyttelse

4.1.1.1 Offentlighedens adgang, hegn og vildtets frie bevægelighed (§§ 22, stk. 3 og 23, stk. 2)

Offentlighedens adgang til skove og strandbredde og andre kyststrækninger fremgår af naturbeskyttelseslovens §§ 22 og 23 og af bekendtgørelse nr. 852 af 27. juni 2016 om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen.

Efter §§ 22, stk. 3 og 23, stk. 2 må offentlighedens adgang ikke forhindres eller vanskeliggøres. Jf. § 23, stk. 2, 2. pkt. må der ikke opsættes usædvanlige hegn omkring skove. Bestemmelsen tilsigter navnlig at undgå hegn, der ved deres højde, konstruktion eller materialevalg virker dominerende eller skræmmende, eller som hindrer vildtets frie passage.

Efter § 61 a, stk. 4 kan det uanset ovenstående tillades, at en naturnationalpark eller et område heri helt eller delvis indhegnes med henblik på helårsgræsning. Offentlighedens adgang til og fra naturnationalparken må dog ikke forhindres eller vanskeliggøres unødigt. Vildtets frie bevægelighed skal endvidere opretholdes i videst muligt omfang.

Offentlighedens adgang

Der er i dag offentlig adgang til store dele af Gribskov. Der er dog i dele af området restriktioner for færdsel med henblik på at sikre fugle, herunder rovfugle og andre dyr mod forstyrrelser.

I projektbeskrivelsen oplyser Naturstyrelsen, at hegnet omkring naturnationalparken er udformet således, at der vil være låger, som skal bidrage til at sikre offentlighedens adgang. Endvidere oplyser Naturstyrelsen, at der lægges særligt vægt på sikringen af en infrastruktur, som retter sig mod de forskellige brugergrupper og som sikrer, at bl.a. gående, cyklister og ryttere kan færdes rundt

i naturnationalparken. Af projektbeskrivelsen fremgår desuden, at hovedparten af indgangene vil være rettet imod friluftslivet (gående, cyklister, ryttere), samt indgangene indrettes, således at de sikrer adgang for forskellige brugergrupper (fodgængere, cyklister, ryttere, arbejdskørsel, mennesker med handicap m.fl.). Ligeledes vil det blive sikret, at der er gode forbindelser med de resterende dele af Gribskov rundt om og uden for naturnationalparken.

I forbindelse med udlægning af urørt skov og genetablering af en mere naturlig hydrologi i naturnationalparken kan offentlighedens adgang potentielt påvirkes på visse tidspunkter af året, idet området stedvist forventes at blive vådere. Genopretning af den naturlige hydrologi kan medføre, at vej- og stistrækninger kan blive mere fugtige. Det kan i enkelte tilfælde medføre behov for mindre omlægninger af ruteforløb. Der vil desuden, efterhånden som træer stedvist går naturligt ud i urørt skov, ligge stammer af dødt ved i skoven. Allerede i dag drives skoven ved naturnær skovdrift, hvorfor skoven i forvejen rummer en større mængde dødt ved liggende rundt i skoven og nær stierne. Naturstyrelsen oplyser desuden om urørt skov, at udlægningen ikke ændrer på vedligehold af veje, stier og friluftsfaciliteter i skovene.

Af Naturstyrelsens plan for udlægning af urørt skov fremgår det, at udpegningen ikke ændrer på procedurer for håndteringen af risikotræer. Udpegningen vil altså ikke have nogen væsentlig indvirkning på befolkningens sikkerhed eller trafikale tilgængelighed. Derfor forventes udpegningen af urørt skov ikke at have nogen væsentlig indvirkning på befolkningens sikkerhed.

Som beskrevet ovenfor fremgår det af projektbeskrivelsen, at der vil blive gennemført mekanisk slåning langs stier, grusveje, ridespor og skiløjper for at undgå, at de gror til, og for at sikre fremkommeligheden og væltede træer og større nedfaldne grene vil blive flyttet.

På baggrund af ovenstående er det Miljøstyrelsens vurdering, at projektet lever op til § 61 a, stk. 4, i naturbeskyttelsesloven og dermed ikke vil forhindre eller vanskeliggøre offentlighedens adgang.

Hegnet – højde, konstruktion og materialevalg, samt vildtets frie bevægelighed
Omkring naturnationalparken opsættes et solidt hegn med en højde på 2,5 m. Hegnet er et vildthege af materialet stål og med træpæle (bilag 1).

Naturstyrelsen oplyser, at der er tale om et semipermeabelt hegn, hvilket vil sige, at mange fugle, insekter og mindre pattedyr kan passere frit gennem hegnet. Således vurderer Naturstyrelsen ikke, at der vil være en barriereeffekt på faunas bevægelse ud og ind af naturnationalparken. Dette er med undtagelse af de græssende dyr i naturnationalparken, som ikke vil kunne passere hegnet.

Fri passage af fauna sikres med en maskestørrelse på 5x10 cm, og samtidig er hegnet ikke fastgjort til jordoverfladen. Mindre pattedyr vil derfor kunne grave/skubbe sig under hegnet. Dertil kommer, at der etableres i alt 40 vildtpassager, som skal supplere det førnævnte. Portene placeres i forbindelse med eksisterende og kendte vildtveksler i terrænet. Den endelige placering vil ske så

sent i processen som muligt for at sikre placering ved de på etableringstidspunktet mest anvendte veksler.

Hegnet krydser vandløb og grøfter 83 steder. Ved 53 af krydsningerne sker der ingen ændringer af den krydsede grøft, idet krydsningen sker ved en eksisterende underføring under vej/spor, eller hvor grøften fremadrettet skal fungere som vildtpassage under hegnet i uændret skikkelse (15 steder/krydsninger).

På baggrund af ovenstående vurderer Miljøstyrelsen, at hegnet ikke har en højde, konstruktion eller er bygget af materialer, som virker dominerende eller skræmmende og at hegnet ikke hindrer vildtets frie passage.

4.1.1.2 Tilladelse til etablering af naturnationalparker (§ 61 a, stk. 3)

Af § 61 a, stk. 3 fremgår det, at forvaltningen af en naturnationalpark, der omfatter arealer inden for internationale naturbeskyttelsesområder, skal medvirke til gennemførelse af Natura 2000-planens mål for naturtilstanden. Der er udarbejdet en væsentlighedsvurdering for naturnationalparkens potentielle påvirkning på Natura 2000-område nr. 133, "Gribskov, Esrum Sø Å og Snævret skov". Miljøstyrelsens vurdering fremgår af afsnit 4.1.3.1.1. nedenfor.

4.1.2 Lov om skove

4.1.2.1 Fredsskovspligtige arealer (§ 8, stk. 1, nr. 1-4)

Efter § 8, stk. 1 gælder følgende for fredskovpligtige arealer:

- 1) Arealet skal holdes bevokset med træer, der danner, eller som inden for et rimeligt tidsrum vil danne, sluttet skov af højstammede træer.
- 2) Hugst bortset fra tynding må ikke finde sted, før bevoksningen eller det enkelte træ har opnået en alder eller dimension, hvor den er hugstmoden.
- 3) Arealet skal senest 10 år efter afvikling af en hugstmoden bevoksning opfylde kravet i nr. 1.
- 4) Dyrehold er forbudt. Forbuddet gælder dog ikke på arealer, der lovligt kan holdes uden træbevoksning, jf. § 10.

Stk. 1 gælder ikke for fredskovpligtige arealer i en naturnationalpark omfattet af en tilladelse efter lov om naturbeskyttelse. Denne tilladelse medfører derfor en fravigelse af ovenstående krav og forbud, hvorfor der ikke kræves en dispensation fra § 8, jf. § 38.

4.1.2.2 Opførelse af bygninger, anlæg, samt terrænændringer og affald (§ 11)

Forbuddet i § 11, hvorefter der ikke må opføres bygninger, etableres anlæg eller gennemføres terrænændringer eller anbringes affald, gælder efter § 11, stk. 2, nr. 3 ikke i en naturnationalpark omfattet af tilladelse efter naturbeskyttelsesloven, som er nødvendig for at styrke områdets natur og biodiversitet.

Af de aktiviteter, som der gennemføres som led i etablering af Naturnationalpark Gribskov, dvs.:

- etablering af hegn omkring naturnationalparken
- etablering af BOMA til håndtering af græssende dyr
- biodiversitetsfremmende tiltag
- genopretning af naturlig hydrologi
- udsætning af store planteædende pattedyr, samt
- etablering af friluftsfaciliteter, herunder stier og veje

vurderer Miljøstyrelsen, at tiltagene tilsammen er med til at sikre projektets formål, dvs. at sikre større biodiversitet ved at skabe mere dynamik, større sammenhængende områder med pleje, bedre formidling og udbredelse af viden til gavn for de beskyttede naturtyper og arter i området, samt sikre genopretning af naturlige hydrologisk forhold.

4.1.2.3 Beskyttelse af egekrat, ydre skovbryn og småbiotoper (§§ 26-28)

Bestemmelserne i §§ 26-28 omhandler beskyttelsen af bevaringsværdige egekrat, ydre skovbryn af løvtræer og buske samt beskyttede naturtyper (småbiotoper).

Med denne tilladelse til etablering af Naturnationalpark Gribskov dispenseres fra skovlovens §§ 26-28 for så vidt angår aktiviteter i naturnationalparken, jf. § 38, stk. 2, som har følgende ordlyd:

”Miljøministeren dispenserer uanset stk. 1 fra §§ 26-28, for så vidt angår aktiviteter i en naturnationalpark omfattet af en tilladelse efter lov om naturbeskyttelse, medmindre det vil stride mod regler fastsat i medfør af § 46, stk. 4, nr. 2”.

Forpligtelsen til at varetage habitatreglerne i forbindelse med udstedelse af denne tilladelse er udført gennem en væsentlighedsvurdering af projektets eventuelle påvirkning af Natura 2000-området og bilag IV-arter. Se nærmere herom i afsnit 4.1.3.1.

4.1.3 Habitatbekendtgørelsen

Af habitatbekendtgørelsens § 6 fremgår:

Før der træffes afgørelse i medfør af de bestemmelser, der er nævnt i § 7, skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. De projekter, der omfattes af kravet om vurdering, er projekter som ikke direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning.

§ 6, stk. 2

Hvis myndigheden vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet, kan der ikke meddeles tilladelse, dispensation eller godkendelse til det ansøgte

Følgende sager efter naturbeskyttelsesloven er omfattet af § 7, stk. 2, nr. 9:

Tilladelse til etablering af en naturnationalpark efter naturbeskyttelseslovens § 61 a, stk. 1.

Af habitatbekendtgørelsens § 10 fremgår:

Ved administration af de i §§ 7 og 8 nævnte bestemmelser kan der ikke gives tilladelse, dispensation, godkendelse mv., hvis det ansøgte kan

1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a), eller

2) ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b i alle livsstadier.

§ 10, stk. 2.

Vurderingen skal fremgå af de afgørelser, der bliver truffet efter de i §§ 7 og 8 nævnte bestemmelser.

4.1.3.1 Væsentlighedsvurdering

Væsentlighedsvurderingens formål er at vurdere om en plan eller et projekt kan påvirke et Natura 2000-områdes bevaringsmålsætninger væsentligt, og dermed om en konsekvensvurdering skal udarbejdes.

Vurderingen af, om en plan eller et projekt påvirker et Natura 2000-områdes bevaringsmålsætninger væsentligt, retter sig mod påvirkningen af de karakteristika og miljømæssige forhold, der kendetegner det konkrete Natura 2000-område, og herunder særligt de konkret fastsatte bevaringsmålsætninger for de arter og naturtyper, der er på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag. EU-Domstolen har fastslået, at det skal anses som en væsentlig påvirkning, hvis en plan eller et projekt risikerer at skade bevaringsmålsætningen for det pågældende Natura 2000-område.

EU-Domstolen har dermed understreget, at påvirkningen skal vurderes ud fra, om den er så væsentlig, at de bevaringsmålsætninger, der opstilles i Natura 2000-planen ikke kan opnås, hvorefter naturtyperne og arterne skal være stabile eller i fremgang.

Det må antages, at en påvirkning som udgangspunkt ikke er væsentlig, f.eks.

- hvis påvirkningen skønnes at indebære negative udsving i bestandsstørrelser, der er mindre end de naturlige udsving, der anses for at være normale for den pågældende art eller naturtype, eller

- hvis den beskyttede naturtype eller art efter en konkret vurdering skønnes hurtigt og uden menneskelig indgriben at kunne opnå den hidtidige tilstand eller en tilstand, der skønnes at svare til eller være bedre end den hidtidige tilstand. Midlertidige forringelser eller forstyrrelser i en eventuel anlæggsfase, der ikke har

efterfølgende konsekvenser for de arter og naturtyper Natura 2000-området er udpeget for at beskytte, er almindeligvis ikke væsentlig påvirkning.

4.1.3.1.1 Natura 2000

Naturnationalparken ligger i Natura 2000-område nr. 133, "Gribskov, Esrum Sø, Esrum Å og Snævret skov". Natura 2000-området består af habitatområderne nr. H117 "Gribskov", nr. H190 "Esrumsø, Esrum Å og Snævret Skov" og fuglebeskyttelsesområde nr. F108 "Gribskov".

Etablering af en naturnationalpark omfatter aktiviteter som etablering af hegn, helårsgræsning, ændret forvaltningspraksis med henblik på en mere naturunderstøttende forvaltning (udlæg af urørt skov), genopretning af naturlig hydrologi og mindre ændringer af friluftsfaciliteter (omlægning og sammenbinding af stiforløb, udlæg af få nye parkeringspladser m.v.).

Det er på baggrund af naturnationalparkens placering inden for Natura 2000-området vurderet, at en væsentlig påvirkning af H190 (Esrumsø) kan udelukkes, da projektet ikke indeholder tiltag, der kan påvirke naturtyper og arter over større afstande; f.eks. i form af øget næringsstofudledning eller ændringer i evt. vandudveksling mellem naturnationalparken og H190.

Naturstyrelsen har i sin ansøgning lavet en beskrivelse og vurdering af alle projektets delelementer og dets potentielle påvirkning på alle naturtyper og arter, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte. Disse aktiviteter er vurderet ud fra deres mulige påvirkning i henholdsvis anlægs- og driftsfasen for naturnationalparken, hvor denne opdeling er relevant.

Naturstyrelsen har i væsentlighedsvurderingen identificeret de forskellige delelementer af projektet, som vurderes at kunne forårsage følgende potentielle påvirkninger:

- Forstyrrelse og arealinddragelse ved hegning.
- Barrierevirkning for dyr og planterets spredning.
- Habitatændring i forbindelse med genskabelse af naturlig hydrologi.
- Habitatændring i forbindelse med fældning og veteranisering af træer.
- Udlæg af urørt skov.
- Habitatændring ved etablering af ekstensiv helårsgræsning.
- Arealinddragelse i forbindelse med etablering af nye stier og øvrige rekreative anlæg inden for parken.
- Forstyrrelse fra øget rekreativ aktivitet og trafik.
- Habitatændringer i forbindelse med biodiversitetsindplantninger.
- Forstyrrelse og arealinddragelse fra etablering nye stier og øvrige rekreative anlæg uden for naturnationalparken.

Miljøstyrelsen er enig i de identificerede mulige påvirkninger i anlægsfasen og driftsfasen, som kan grupperes i fem punkter:

- 1) Etablering af hegn omkring naturnationalparken - forstyrrelse af arter og arealinddragelse af habitatnaturtyper ved hegning, samt barrierevirkning for dyr og planter.
- 2) Biodiversitetsfremmende tiltag - habitatændringer i forbindelse med biodiversitetsfremmende tiltag, dvs. indplantninger af hjemhørende blomstrende buske og træer, fældning, veteranisering af træer, bekæmpelse af invasive arter samt udlæg af urørt skov.
- 3) Genopretning af naturlig hydrologi - påvirkning af naturtyper og arter i forbindelse med genskabelse af naturlig hydrologi.
- 4) Udsætning af store planteædende pattedyr - påvirkning af naturtyper og arter ved etablering af ekstensiv helårsgræsning.
- 5) Etablering af friluftsfaciliteter, herunder stier og veje - arealinddragelse og forstyrrelse i forbindelse med etablering af nye stier og øvrige rekreative anlæg for friluftslivet inden for og uden for parken. Dertil en forstyrrelse af arter som følge af øget rekreativ aktivitet, et øget besøgstal og øget trafik.

Begrundelse for projektets delelementer ift. Natura 2000

- 1) Etablering af hegn omkring naturnationalparken

Barrierevirkning for arter er behandlet i nærværende tilladelse, afsnit 4.1.1.1.

Anlægsfasen for etablering af hegn består i rydning af tracéen, samt etablering af hegn. Potentielt vil der kunne ske en inddragelse af habitatnaturtyper og levesteder for arter i forbindelse med rydning og etablering af hegnet, ligesom der vil kunne være forstyrrelse af arter i både anlægsfasen og driftsfasen med vedligeholdelse.

I væsentlighedsvurderingen for Naturnationalpark Gribskov (bilag 7) oplyser Naturstyrelsen, at hegnet passerer flere kortlagte skovhabitattyper. Det er vurderet, at anlægsarbejdet med hegnet ikke vil medføre en inddragelse af skovhabitatnaturtyperne. Dette skyldes, at hegnet primært føres uden om større enkelttræer i traceet, hvor hegnet opføres og hvor det på strækningen af hegnslinjen måtte være nødvendigt at fjerne enkelte større træer, vil dette medføre mindre lysninger uden betydning for, om naturtypen vil kunne kortlægges på arealet igen. Naturtyperne vil således fuldt ud opretholdes på arealet og ligeledes, vil der ikke være en påvirkning af den økologiske funktionalitet for arter i skoven. Naturstyrelsen vurderer derfor samlet set, at der ikke vil være tale om en arealinddragelse af naturtyperne, ligesom yngle og rasteområder for bilag IV-arter heller ikke vil blive fjernet eller påvirket som led i anlægsfasen. Naturstyrelsen har samtidig vurderet, at tilbagevendende vedligeholdelse af hegnet, ikke vil påvirke Natura 2000-områdets arter eller naturtyper væsentligt.

Miljøstyrelsens vurdering

Hegnet passerer gennem eller langs skovhabitattyperne, bøg på muld, bøg på mor, ege-blandskov og skovbevokset tørvemose. Hegnet passerer desuden den lysåbne habitatnaturtype tidvis våd eng (langs kanten) og endvidere passerer hegnet langs kanten af (men ikke igennem) arealer, som er registreret som levested for sortspætte eller rødrygget tornskade.

I væsentlighedsvurderingen for projektet har Naturstyrelsen vurderet påvirkning af hegnet, herunder opsætning og vedligeholdelse, for de enkelte naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget, fredede arter og bilag IV-arter. Det er samlet set vurderet, at opsætning af hegnet og vedligeholdelse af hegnet ikke vil påvirke arter eller naturtyper væsentligt.

Til grund for vurderingen lægges, at:

- Tracéen er placeret sådan i bevoksningerne, at antallet af træer, der skal fældes, er minimeret i størst muligt omfang.
- Etablering af hegnet i anlægsfasen sker uden unødvendig færdsel og i overensstemmelse med gængs praksis med brug af skånsomt maskinel på eller omkring naturtyperne. På et samlet stræk på ca. 1 km vil der her blive anvendt lettere grej og/eller køreplader.
- Anlægsfasen med rydning og opsætning af hegnet udgør en midlertidig og lille forstyrrelse af jordbunden, naturtyper og arter.
- Træerne står ikke tæt i en veludviklet bøgeskovtype hvilket betyder, at der kun er behov for at fjerne få træer på store dele af hegnstrækningen.
- Hvor hegnet passerer habitatnaturtyper, er der ikke tale om en arealinddragelse af naturtyperne, fordi der, hvor der sker en rydning, ikke vil være tale om fjernelse af træer, som har betydning for naturtypens opretholdelse på arealet og funktionalitet, herunder for iboende arter. Fx efterlades træer med spættehuller eller hulheder (stående) i tracéen.
- Afstanden fra hegnet til følsomme arter er stor og hvor afstanden er kortere fra hegnslinjen til følsomme arter af især fugle, har Naturstyrelsen oplyst, at selve anlægsfasen ikke vil forstyrre fuglene fordi hegnet opføres langs med eksisterende jernbane, hvorfor fugle med kortere afstand til hegnet ikke vil blive påvirket.
- Arealet hvor hegnpæle nedgraves/sættes er meget begrænset og udgør derfor ikke en væsentlig inddragelse af habitatnaturtypernes areal. Det skønnes, at kun en ganske lille andel af pælene vil skulle graves ned.
- Der vil i forbindelse med rydningen ikke blive fældet træer, som udgør yngle- og rasteområder for arter eller fugle, herunder bilag IV-arter. Fx efterlades træer med spættehuller stående i tracéen.
- Opsætning af BOMA vil overvejende finde sted på allerede eksisterende vej og hvor den lapper ind over kortlagt skovhabitattype vil der ikke ske arealinddragelse eller væsentlig negativ påvirkning af denne.

Miljøstyrelsen er enig i, at hvor opsætning af hegn finder sted i skovhabitatyper, vil der ikke være tale om en arealinddragelse af naturtyperne og at forstyrrelse af arter i driftfasen med vedligeholdelse af hegnet, i videst mulige omfang, er undgået. På baggrund af oplysninger fra Naturstyrelsen, vurderes forstyrrelser i forbindelse med anlægsfasen, herunder opførelse og gravearbejde, at være minimal.

På baggrund af ovenstående samt oplysninger fra Naturstyrelsen om tidspunkt for opsætning af hegn og udformning af dette, vurderer Miljøstyrelsen, at der overordnet ikke vil være en væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget i N133 som følge af opsætning og vedligeholdelse af hegn i Naturnationalpark Gribskov, samt opsætning af BOMA i naturnationalparken.

2) Biodiversitetsfremmende tiltag

Indplantning af blomstrende buske og træer

De biodiversitetsfremmende tiltag i Naturnationalpark Gribskov følger Naturstyrelsens retningslinjer for forvaltning af urørt skov (bilag 9). Af væsentlighedsvurderingen fremgår, at alle biodiversitetsindplantninger ligger uden for områder med habitatnatur, hvorfor der ikke vil ske påvirkninger af habitatnaturtyper i forbindelse med disse tiltag.

Samtidig oplyser Naturstyrelsen, at:

- Forstyrrelser som følge af udplantning af træer og buske vil svare til de forstyrrelser, som der er i området i dag i forbindelse med den forstlige drift af skovene. Dette gælder primært arbejdskørsel og maskinkørsel i forbindelse med plantningerne, som svarer til de maskiner, der anvendes i forbindelse med fældning og rydning i skovdriften i dag.
- Biodiversitetsindplantningerne placeres ikke i registrerede levesteder for arter på udpegningsgrundlaget for området, hvorfor en påvirkning heraf kan udelukkes.
- Indplantning af hjemhørende arter af træer og buske finder sted udenfor kortlagte lysåbne habitatnaturtyper.
- Indplantningerne vil ikke have et omfang, hvor de vurderes at påvirke den økologiske funktionalitet af området negativt for arter opført på habitatdirektivets bilag IV, idet indplantningerne finder sted på små arealer, der ikke i dag udgør egnede levesteder for bilag IV-arter.
- Flere af de blomstrende buske vil med deres frugter samtidig tiltrække fugle, der har afgørende betydning for spredning af mange arter i skovbundsfloraen samt planter knyttet til skovbryn m.v.

Ud over indplantning af hjemhørende blomstrende buske og træer består de biodiversitetsfremmende tiltag af strukturfældninger, veteranisering af træer og bekæmpelse af invasive træer. Dertil udlægges områder til urørt skov.

Strukturfældninger, veteranisering af træer og fældning af ikke-hjemhørende arter

Strukturfældningerne har til formål at sikre en mere uensartet bevoksning med træer i forskellige aldre og med flere lysninger. Af væsentlighedsvurderingen fremgår, at strukturfældninger vil fremme skovnaturtypernes strukturudvikling uden at ændre på den grundlæggende bevoksningstype (træart og alder) og at fældningerne vil følge de udstedte retningslinjer fra Miljøministeriet. Naturstyrelsen vurderer, at strukturfældningerne vil være med til at forbedre flere af de kortlagte strukturparametre for skovhabitattyperne, ligesom flere lysninger, plads til spredning af hjemhørende arter, mere dødt ved, plads til selvfor yngelse, levesteder for flere blomstrende urter og dermed flere blomsterressourcer til insekterne vil understøtte biodiversiteten generelt.

Naturstyrelsen oplyser i væsentlighedsvurderingen, at fældningerne ikke ændrer på antallet af store træer i området og at strukturfældningerne fremmer udviklingen af overgangszonerne og på længere sigt sikrer variation mellem mere eller mindre lysåben skov, ligesom der skabes flere lysninger. Ud over disse

oplysninger begrundet Naturstyrelsen et fravær af væsentlig påvirkning af naturtyper og arter med følgende:

- Der vil ikke ske rydninger af skovhabitattyper eller i områder med levesteder for arter på udpegningsgrundlaget.
- Ældre bevoksninger med strukturvariation og dødt ved bevares, ligesom gamle lærketræer indblandet i eksempelvis bøgebevoksninger, samt en række særligt gamle og karakterfulde enkelttræer og grupper af douglasgran bevares.
- Strukturfældningerne blive gennemført over 2 vintre/skovningssæsoner, under hensyn til vejrlig, så der undgås skader på jordbunden i forbindelse med kørsel i vådt føre.
- Strukturfældningerne vil kun give en kortvarig forstyrrelse af bevoksningerne i forbindelse med og lige efter fældningsindgrebet.
- De lysbassiner, der etableres, har en størrelse på 0,1-0,5 ha (jf. retningslinjerne for forvaltning af urørt skov).
- Idet der ikke skal hentes træ ud af ældre løvtræbevoksninger vil omfanget af kørsel i bevoksningerne være begrænset til evt. tilfælde af indtrækning af risikotræer.

Ved veteranisering laves der bevidste skader på stående, levende løvtræer, som skaber mulighed for langsom nedbrydning, og som derved medvirker til at accelerere forekomsten af dødt ved i nationalparken. Ved udvælgelsen af træer følges retningslinjerne for forvaltning af urørt skov (bilag 9).

Naturstyrelsen begrundet fravær af væsentlig påvirkning af naturtyper og arter, herunder yngle- og rasteområder for bilag IV-arter med, at:

- Der ikke foretages veteranisering af træer, som allerede har hulheder, spættehuller og lignende, og som derfor kan være levested for flagermus mv.
- Der er tale om små indgreb, der foretages med motorsav, og som giver en kortvarig (få timer) lokaliseret forstyrrelse.

Udlægning af urørt skov

Naturstyrelsen vurderer, at udlægning af urørt skov vil påvirke alle berørte skovhabitattyper positivt. Vurderingen beror bl.a. på, at udlægning til urørt skov vil betyde et ophør af den kommercielle drift i området. Med tiden vil udlægningen til urørt skov resultere i flere træer med hulheder og råd, flere store og gamle træer, flere lysninger, samt en øget mængde dødt ved i habitatskovetyperne. Dertil vil der på sigt udvikles en mere naturlig hydrologi i områderne som udlægges til urørt skov.

Udlægning af urørt skov forventes desuden at medføre flere egnede yngle- og rasteområder for en række arter i området. Det drejer sig bl.a. om grøn buxbaumia, stor vandsalamander og flere arter af fugle, som vil påvirkes positivt af større heterogenitet, mere stående og liggende dødt ved, flere væltede stammer og store, gamle og krogede træer.

Af væsentlighedsvurderingen fremgår, at de primære levesteder for skæv vindelsnegl vil ikke blive påvirket af udlægning af urørt skov i området. Artens samlede levevilkår vurderes kun at blive påvirket i beskedent omfang.

Naturstyren oplyser samtidig i væsentlighedsvurderingen, at den samlede andel af rødgran i Gribskov, også efter genopretning af naturlig hydrologi i urørt skov, vil være over 30 %. En nyere undersøgelse af sortspætten i Gribskov viser, at skovens naturgrundlag (bevoksninger/træer) ikke udgør en begrænsning for det aktuelle antal af ynglepar af sortspætte, hvorfor arten ikke påvirkes negativt af disse tiltag.

For flagermus vurderer Naturstyrelsen, at udlægning af urørt skov vil føre til et større udbud af levesteder, sammenlignet med den forstlige drevne skov. Dertil vil udlægning til urørt skov medføre et generelt større udbud af fødesøgningsområder og føderessourcer for alle arter af flagermus.

Miljøstyrelsens vurdering

Det fremgår af væsentlighedsvurderingen, at biodiversitetsindplantningerne ikke placeres i registrerede levesteder for arter på udpegningsgrundlaget for området, hvorfor en påvirkning heraf kan udelukkes.

På baggrund af ovenstående og samlet set vurderer Miljøstyrelsen, at indplantning af hjemmehørende blomstrende arter af træer og buske ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området negativt. Miljøstyrelsen vurderer desuden, at indplantninger nær skovhabitatnaturtyper vil bidrage positivt til struktur og funktion af skovhabitatyperne.

Miljøstyrelsen vurderer endvidere, at tiltagene med strukturfældninger, veteranisering af træer, samt bekæmpelse af invasive arter samlet set vil understøtte og øge biodiversiteten i området, herunder bl.a. skovhabitatyper og arter ved at skabe mere uensaldrende bevoksninger, mere dødt ved, flere træer med huller og råd, flere lysninger med skovbryn og ved at give plads til flere blomstrende træer og buske til gavn for insekter og en række arter i området.

Miljøstyrelsen er enig i vurderingen af udlægning af urørt skov, som på sigt vil påvirke flere af skovnaturtypernes strukturparametre, herunder aldersstruktur, mængden af dødt ved, samt antal veterantræer, positivt. Ligeledes vil ophør af skovdrift medføre færre forstyrrelser, ligesom udlægning af urørt skov vil bidrage med en øget biodiversitet, et øget fødegrundlag og flere egnede habitater for en lang række arter og til gavn for mange af fuglene i området.

3) Genopretning af naturlig hydrologi

En væsentlig del af etablering af Naturnationalpark Gribskov består i at sikre genskabelse af en naturlig hydrologi i området. Der er tale om i alt 33 projekter svarende til ca. 38 ha. Ændringer i hydrologien vil ske på baggrund af tilkastning af grøfter. I væsentlighedsvurderingen oplyser Naturstyrelsen, at det er primært er vandets hastighed gennem området, der sænkes, og der sker ikke en ændring i vandmængde eller retning på det vand, der strømmer ud fra naturnationalparken eller ned til grundvandet. Generelt vil tilkastning af grøfter lokalt bevirke, at vandet vil strømme gennem området med en større forsinkelse, sammenlignet med i dag. Området vil stedvist blive vådere og stå under vand på visse tidspunkter

af året. Ovenstående vil potentielt kunne påvirke skovhabitattyperne i området, da der visse steder er mindre overlap mellem hydrologiprojekterne og kortlagte habitatnaturtyper.

Et begrænset areal af hydrologiprojekterne overlapper med levesteder for arter i området. Det drejer sig om levesteder for rødrygget tornskade, sortspætte, stor vandsalamander, samt klokkefrø.

Af væsentlighedsvurderingen fremgår, at hævet vandspejl i områdets sønaturtyper i forbindelse med høj vandstand forventes at medføre et øget vandvolumen og en større vandflade og søerne vil i højere grad end før tiltaget komme til at indgå i større sammenhængende vådområder og vanddækkede arealer.

Naturstyrelsen vurderer, at ændringer i hydrologien ikke vil påvirke habitatnaturtyper eller arter væsentligt.

Vurderingen begrundes med, at:

- For flere naturtyper og levesteder gælder det, at der ikke er hydrologisk kontakt til områderne hvor der genskabes naturlig hydrologi, hvorved en påvirkning kan udelukkes.
- For flere naturtyper gælder det, at topografien bevirker, at vandet strømmer fra naturtypen til projektområdet, hvorved en påvirkning kan udelukkes.
- Genskabelse af naturlig hydrologi vurderes at have lokale effekter i de områder, hvor den mere naturlige hydrologi genskabes.
- Ændret vandvolumen og opholdstid af vandet i områdets habitatsøer vil ikke ændre eller forringe vandkvaliteten.
- Tiltagene vil ikke medføre grænseoverskridende påvirkninger, som f.eks. øget kvælstofnedfald, dræning eller andet, der kan påvirke naturtyper på afstand.
- Et større sammenhængende vådområde gør nuværende mindre søer og deres omgivelser bedre egnede som levested for bl.a. padder og insekter og øger robustheden over for eksempelvis klimatiske påvirkninger.
- Ved at genskabe naturlig hydrologi skabes der iltfrie forhold i de områder, hvor vandstanden hæves. Det vil medføre en tilbageholdelse af næringsstoffer, en forøget denitrifikation og en reduceret udledning af opløst jern (reduceret potentiel okkerdannelse), hvilket potentielt kan betyde en mindre belastning af søer.
- Ændringen vil ikke påvirke afstrømningen til eller vandstanden i de vandløb, der ligger uden for naturnationalparken, da det primært er vandets hastighed gennem området, der sænkes, og der ikke sker ændring i vandmængde eller retning på det vand, der strømmer ud fra naturnationalparken.
- Sammenlignet med den totale længde af grøfter i naturnationalparken og den samlede længde af vandløb i Natura 2000-området, hvor der findes kortlagte og ikke-kortlagte forekomster af urtebræmmer (6430), vil det være en uvæsentlig andel af en udbredt naturtype, der evt. forsvinder.
- Da naturtypen forekommer på gradienten fra fugtigt til meget vådt med konstant vandmættet jord og i nogle tilfælde med åbent vandspejl, vil en

øget fugtighed ikke forringe områderne for naturtypen, men vil betyde forbedrede forhold for naturtypen elle- og askeskov. Forekomsterne af elle- og askeskov, som potentielt påvirkes af et af de 33 hydrologiprojekter, ligger højere (2-3 m) i terræn end området, hvor der lukkes grøfter. Det samme er tilfældet for en enkelt forekomst af skovbevokset tørvemose.

- De levesteder af grøn buxbaumia, som berøres af hydrologiprojekter, er beliggende på højbundsjord på hhv. en gravhøj på en skråning og på vejskråninger. Levestederne vil derfor ikke blive påvirket.
- Der kan i kraft af en langsommere afstrømning og en generel hævnning i vandstanden ske en øgning i vandvolumenet i eksisterende brunvandets sø som er registreret som levested for stor kærguldsmed. Dette vil ikke betyde, at vandkvaliteten ændres, idet der blot er tale om, at vandets opholdstid evt. øges en smule.
- Skæv vindelsnegl kan potentielt være i områder som berøres af hydrologiprojekter. Arten er dog ikke registreret inden for naturnationalparkens afgrænsning. Den er samtidig primært tilknyttet lysåbne fugtige enge, rigkær, overdrev og til både fugtige og tørre arealer. Effekten af hydrologiprojekterne vurderes at være lokalt begrænset til de områder, hvor tiltagene finder sted.
- To vandhuller, registreret som levested for stor vandsalamander, spidssnudet frø og springfrø, kan i meget begrænset omfang blive påvirket af genskabelse af naturlig hydrologi. For vandhullerne ved GR19 vil det medføre, at der sker en øgning af vandvolumenet i de to vandhuller pga. den generelle vandstandshævning i området, samt at afstrømningen fra vandhullerne forsinkes som følge af, at vandet skal sive gennem tørv og jord i stedet for at løbe via grøfterne. Dette vil ikke betyde, at vandkvaliteten i vandhullerne ændres eller forringes, idet der blot er tale om, at vandets opholdstid i vandhullerne forlænges.
- Et levested for plettet rørvagtel og isfugl uden for naturnationalparken kan potentielt påvirkes af ændringer i hydrologien i området, men levestedet er ikke direkte hydrologisk forbundet med hydrologiprojekterne, hvorfor en væsentlig påvirkning af arten kan udelukkes.
- Rødrygget tornskade søger gerne føde i områder, hvor der er gradienter mellem våde og tørre arealer. Selvom genskabelsen af naturlig hydrologi vil ske i eller nær områder med yngleforekomster af arten eller i områder, hvor arten søger føde, vurderes det ikke at en forøgelse af arealet med fugtige til våde områder vil kunne påvirke fødegrundlag og fourageringsmuligheder for arten væsentligt.
- For flagermus gælder, at ændringerne i hydrologien vil kunne påvirke fødesøgningsområder. Projektet vurderes udelukkende at have gavnlige effekter i form af flere åbne vandflader og vådområder, flere fourageringsmuligheder og flere muligheder for rasteområder.

Miljøstyrelsens vurdering

Miljøstyrelsen vurderer på baggrund af ovenstående samt oplysninger fra Naturstyrelsen om placering, tidspunkt for anlæggelse, samt udformning af hydrologiprojekterne, at ændringer i hydrologien vil kunne påvirke en række arter og naturtyper i området. Der er tale om både aktuelle og potentielle forekomster af naturtyper og arter. Miljøstyrelsen er enig i, at reetablering af naturlig hydrologi i

området vil have en generel positiv effekt for dyre- og plantelivet i området. Vådområderne vil bidrage med flere fourageringsmuligheder for en række arter, flere områder med skovbevokset tørvemose, som potentielt vil kunne udvikle sig til højmose, et rigere insektliv, flere egnede yngle- og rasteområder for en række arter på udpegningsgrundlaget, fx padder og guldsmede, såvel som arter på habitatdirektivets bilag IV. Miljøstyrelsen er dermed enig i den positive understøttelse af dyre og plantelivet i området, ligesom hydrologiprojekterne vurderes at gavne biodiversiteten og styrke økosystemerne i området, på sigt og generelt.

Det er i både 2. og udkast til 3. generations Natura 2000-plan for området anført, at skovbevokset tørvemose kan nedprioriteres til fordel for højmose, ligesom det i udkast til 3. generations Natura 2000-planen (2022-2027) er anført, at der skal være plads til en forvaltning som understøtter mere naturlige processer.

Miljøstyrelsen vurderer derfor, at etablering af Gribskov Naturnationalpark, for så vidt angår ændringer i hydrologien, er i overensstemmelse med de retningslinjer og indsatser der fremgår af Natura 2000-planen for N133.

4) Udsætning af store planteædende pattedyr

Udsætning af større planteædende dyr i Naturnationalpark Gribskov vil kunne påvirke udpegningsgrundlaget og bilag IV-arter i området. I væsentlighedsvurderingen er påvirkningen derfor vurderet for alle habitatnaturtyper og en række arter.

Naturstyrelsen vurderer blandt andet, at græsningen med større planteædende dyr potentielt vil kunne påvirke området søer ved at de græssende dyr bader, drikker og deponerer gødning i søerne. Græsningen vil desuden kunne påvirke skovhabitattypernes mulighed for selvforyngelse. Naturstyrelsen konkluderer i væsentlighedsvurderingen, at påvirkningen ikke er væsentlig. Derudover vurderer Naturstyrelsen, at der vil være en række positive påvirkninger af både naturtyper og arter i området.

Miljøstyrelsens vurdering

Af væsentlighedsvurderingen fremgår det, at græsningen ikke vil påvirke udpegningsgrundlaget, fugle eller arter, herunder bilag IV-arter, negativt. Til grund for denne vurdering lægges, at:

- Som regel går dyrene i vandet på bestemte delstrækninger, hvorfor en stor del af bredzonen i søerne ikke eller kun i ringe grad vil blive påvirket af dyrenes tråd og gødning. Dertil er der en række vandhuller i området, som dyrene vil kunne bruge, hvilket vil aflaste de enkelte søer. For flere af søerne i området gælder desuden, at dyrene vil søge adgang via en begrænset, lysåben, del af bredzonen.
- De fleste kokasser afsættes, når koen rejser sig efter hvile eller under vandring på vej til græsningsstedet. Forholdsmæssigt mindre gødning afsættes under selve græsningen, eller mens den hviler. Dette forventes at føre til en netto-fjernelse af næringsstoffer fra de lysåbne områder, herunder søerne.

- Et lavt græsningstryk i naturnationalparken vil medvirke til, at belastningen af de enkelte vandhuller begrænses betragteligt. En evt. optrædning af brinker og vandhuller som levesteder for arter i naturnationalparken, vil være lokal og begrænset. En lav dyretæthed vil ligeledes sikre en fordeling af slitage i bredzonen af søer.
- En række områder i Gribskov afgræsses i dag af islandske heste og gallowaykvæg. Her har et højere græsningstryk end det, der planlægges med i Naturnationalpark Gribskov, ikke forårsaget optrædning af bredzonen omkring søer, hvilket formentligt skyldes, at jordbundsforholdene er tørre og sandede.
- For surt overdrev vurderes, at et højere græsningstryk vil bidrage til at undgå tilgroning, fjerne førnélag og skubbe konkurrenceforholdet fra hurtigt voksende konkurrenceplanter mod mere lavtvoksende og græsningstolerante urter, og derved øge artsdiversiteten og fremme de for naturtypen karakteristiske plantearter. Dyrene vil bidrage til at skabe tråd og slid, der vil fungere som spiringsbede for forskellige af naturtypens karakteristiske arter og dermed potentielt forbedre både artsindeks og strukturindeks for naturtypen.
- For tidvis våd eng vurderes græsning at have samme effekter som for surt overdrev, men ud over det, vurderes det, at fordi græsningstrykket for området som helhed er lavt, hvilket i sammenhæng med dyrenes mulighed for at færdes på mere tørre arealer vil medføre, at tidvis våd eng kun i ringe omfang udsættes for intensiv optrampning. Her vil det desuden spille positivt ind, at græsningstrykket udgøres af forskellige hjortearter der sammenlignet med kvæget udøver et betragteligt mindre slid pga. deres størrelse og mindre udprægede flokadfærd.
- Det vurderes, at de fleste af de stor pattedyr som udsættes – muligvis med undtagelse af elg, hvis brede klove er tilpasset den våde og bløde bund – undlader at færdes på de centrale dele af hængesækkene, da områdets gyngende, våde og næringsfattige karakter ikke vil tiltrække de tunge græssere. Da græsningstrykket for naturtypen desuden planlægges at være meget lavt, vurderes området kun i ringe grad at blive udsat for optrampning og skader, som potentielt kan følge af en meget intensiv græsning.
- For skovnaturtyperne vurderes det, at der ved stormfald og opvækst af stikkende buske som tjørn, mirabel og slåen vil opstå områder, hvor dyrene ikke vil være i stand til at nå og dermed nedbide træerne indtil de er vokset over dyrenes bidhøjde, hvilket vil sikre naturtypernes mulighed for selvforyngelse i samme omfang som før etablering af naturnationalparken.
- Erfaringer fra Tofte Skov viser, at kvæg ikke bider særligt på bøgen, mens kronstyr bider meget af løv og knopper, der forårsager forbuskning, der blot forsinker bøgens vækst.
- Et lavt græsningstryk vil understøtte skovhabitattypernes mulighed for selvforyngelse.
- Det vurderes, at æren ikke udgør et problem, da denne art trives bedst på muldbund, hvorfor den ikke udgør en negativ påvirkning af bøgeskovtyperne i forbindelse med selvforyngelse.

- Undersøgelser har vist, at græssende dyr primært omfordeler næringsstoffer fra lysåbne områder til deres rastesteder i skovdækkede områder, fortrinsvis arealer med nåleskov. Derfor vurderes det, at naturtypen kun i mindre omfang vil blive beriget af næringsstoffer fra dyrenes efterladenskaber. De skovdækkede områder, hvor dyrene hovedsageligt vil bidrage med tilførsel af næringsstoffer, vil ikke være sårbare over for denne form for påvirkning.
- Egen er særligt udfordret af skyggende træarter, ophør af græsning samt dræning i skovene, der hhv. gør skovene mørkere og giver bøgen en konkurrencefordel. Forstyrrelser, der skaber lyshuller og græsningseffekt i form af at holde skovene mere åbne, understøtter således egens foryngelse. Ligeledes vil genskabelse af naturlig hydrologi potentielt give egen en fordel i konkurrencen fra skygetræer som bøg, da eg trives bedre på våd bund end bøg.
- Da naturtypen forekommer på gradienten fra fugtigt til meget vådt med konstant vandmættet jord og i nogle tilfælde med åbent vandspejl, vil en øget fugtighed ikke forringe områderne for elle- og askeskov, men vil betyde forbedrede forhold for naturtypen. Forekomsterne af elle- og askeskov er højere (2-3 m) i terræn end området, hvor der lukkes grøfter.
- Et lavt græsningstryk sikrer, at plejen ikke vil beskadige eller påvirke levesteder for arter negativt.
- Da græsningsintensiteten for hele naturnationalparken holdes lavt, vurderes intensiteten ikke at kunne skade leveforhold og -grundlag for skæv vindelsnegl og sumpvindelsnegl i området.
- For sortspætte gælder det, at den forstyrrelse, som græsningen vil forårsage på f.eks. myretuer ikke vil være af et omfang, der vil kunne påvirke føderessourcer og -grundlag for arten væsentligt.

Miljøstyrelsen vurderer, og er enig i, at sikring af en kontinuerlig pleje med græssende kreaturer, elge og hjortevildt vil bidrage til at holde de lysåbne habitatnaturtyper lysåbne og dermed at tilgroning undgås. Dyrene vil desuden kunne hjælpe til med bekæmpelsen af invasive arter. Dertil er det ligeledes Miljøstyrelsens vurdering, at græsningen overordnet set vil skabe en større dynamik og variation i området til gavn for områdets naturtyper, arter og for området som helhed og økosystem. For skovhabitattyperne vurderer Miljøstyrelsen, at de vil være i stand til at selvforynge sig i samme omfang, som før naturnationalparken etableres. Dette skyldes først og fremmest, at der i området sikres et ekstensivt græsningstryk. Miljøstyrelsen vurderer, at græsningstrykket er en afgørende faktor for, i hvilket omfang græsningen vil understøtte biodiversiteten i området og ligeledes, at en skade på visse, mere følsomme naturtyper, vil kunne undgås, samt at selvforyngelse af fx ege-blandskov er mulig. Miljøstyrelsen er enig i, at det fastsatte ekstensive græsningstryk ikke vil skade naturtyper og arter, herunder fugle og bilag IV-arter i området.

5) Etablering af friluftsfaciliteter, herunder stier og veje
Friluftsfaciliteterne omfatter såvel den friluftsmæssige infrastruktur i form af skovveje, skovstier og ridestier, som faciliteter i form af eksempelvis skiltning, parkeringsfaciliteter, toiletter og observationsplatforme mv.

Af væsentlighedsvurderingen for projektet fremgår, at Naturstyrelsen vurderer, at sikring af eksisterende stier samt konvertering af skovveje til stier samt etablering af nye trampestier ikke vil medføre væsentlige påvirkninger af de habitatnaturtyper, som stierne passerer igennem. Det samlede antal stier i disse områder, ændrer sig ikke. Det drejer sig om skovhabitattyperne bøg på mor og skovbevokset tørvemose. Områderne rummer desuden leve- og ynglesteder for flere fuglearter på udpegningsgrundlaget. Det vurderes endvidere, at etablering af stier og andre rekreative anlæg ikke vil være af et omfang, der vil kunne påvirke områdets økologiske funktionalitet for arter opført på habitatdirektivets bilag IV. Der etableres ikke stier, boardwalks eller øvrige rekreative aktiviteter i andre habitatnaturtyper eller nær andre forekomster af yngle- og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, og disse vurderes derfor ikke at blive påvirket i forbindelse hermed.

Miljøstyrelsens vurdering

Det vurderes, at anlæggelse af øvrige friluftsfaciliteter, herunder p-pladser, toiletter, skiltning, opsætning af kortborde m.fl. ikke vil påvirke naturtyper eller arter i området væsentligt, ligesom et ændret besøgstal og ændret trafik i området heller ikke vil påvirke arter eller naturtyper væsentligt. Vurderingen begrundes med, at:

- En række arter og naturtyper bliver ikke berørt af aktiviteterne som enten har geografisk placering udenfor eller langt væk fra forekomster af naturtyper eller levesteder for arter.
- Flere arter i området vurderes grundet deres biologi og manglende følsomhed overfor ovenstående forstyrrelser ikke at være følsomme over for de forstyrrelser som anlæggelse og vedligeholdelse af friluftsfaciliteter, samt ændret trafik og besøgstal, medfører.
- Stier og vejforløb forløber i kanterne af områder hvor hensynet til græsningsdyrene, sårbar natur og fugle stiller særlige krav til at mindske forstyrrelser.
- I forbindelse med etablering af nye stier kan der potentielt blive behov for rydning af mindre partier af underskov eller fældning af mindre træer. Omfanget heraf vurderes dog at være uvæsentligt i forhold til naturtypens samlede udbredelse i habitatområdet, hvorfor det ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af bøg på mor og skovbevokset tørvemose.
- Det forventes, at faldet i arbejdskørsel inden for naturnationalparken i forbindelse med udlæg af skoven som urørt skov vil modsvare kørsel som resultat af de tilladte handikapkørsler.
- Flere fugle på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området er følsomme over for forstyrrelser fra besøgende til fods, cykel eller hest. Det vurderes, at der ikke vil være en væsentlig forstyrrelse af fuglene grundet stor afstand fra stier og rekreative anlæg til kendte yngleforekomster af arter, udlæggelse af forstyrrelsesfrie områder, der kræves tilladelse til afholdelse af større arrangementer og den daglige arbejdskørsel gennem området reduceres kraftigt som følge af udlæg til urørt skov.
- Forstyrrelser fra ændret trafik vurderes ikke at påvirke arter eller naturtyper væsentligt, hvilket skyldes, at der ikke generelt er adgang for kørsel i området med biler og vejene er grusveje, som i sig selv begrænser

hastigheden. Der henvises endvidere til trafiksikkerhedsrevisionens anvisninger om skiltning med lav fart på ”handicapruten”.

- Analyser fra Københavns Universitet viser, at borgerne kun i kort tid (defineret af forskerne som under 10 pct. af besøgstiden) færdedes borte fra vej- og stinettet. Analyserne viser også, at færre og færre borgere bevæger sig uden for veje og stier. Det vurderes derfor, at der ikke vil være forstyrrelser af arterne i området, herunder fuglene, som følge af ændret besøgstal.
- Reduceret kørsel igennem området med levesteder af stor vandsalamander i forhold til i dag vil reducere risikoen for trafikdrab.
- Kørsel inden for afgrænsningen af naturnationalparken vil kun finde sted i dagtimerne, hvilket betyder, at etablering af naturnationalparken med ændret trafik ikke forventes at medføre trafikdrab af flagermus. Samtidig forventes langt de fleste besøgende at færdes i naturnationalparken i dagtimerne, mens besøgende om natten alt overvejende vil passere forbi evt. yngleforekomster og ikke tage længere ophold, hvorfor forstyrrelserne ikke vurderes at påvirke den økologiske funktionalitet for flagermus i området.

Miljøstyrelsen vurderer, at Naturstyrelsen i væsentlighedsvurderingen har vurderet på de, for områdets arter og naturtyper, relevante aspekter af anlægsfase og vedligeholdelse af friluftsfaciliteter, samt den påvirkning disse måtte medføre på arter og naturtyper i området. På baggrund af oplysninger fra Naturstyrelsen, samt på baggrund af ovenstående, vurderes forstyrrelser i forbindelse med anlæggelse af øvrige friluftsfaciliteter, at være minimal.

Konklusion

Miljøstyrelsen har på baggrund af Naturstyrelsens ansøgning foretaget en væsentlighedsvurdering i forhold til en mulig påvirkning af Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag. På baggrund af de fundne resultater, vurderer Miljøstyrelsen, at naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for det pågældende Natura 2000-område ikke påvirkes væsentligt. Dermed vurderer Miljøstyrelsen, at der ikke er behov for at iværksætte en konsekvensvurdering.

Miljøstyrelsen vurderer på baggrund af oplysninger fra Naturstyrelsen om projektets anlæggelse, tidspunkt herfor, samt udformning, at det kan udelukkes, at projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke Natura 2000-området væsentligt.

Der er Miljøstyrelsens samlede vurdering, at tiltagene i projektet er i overensstemmelse med bevaringsmålsætningerne anført i både 2. og udkast til 3. generations Natura 2000-plan for området, samt at øvrige arter heller ikke vil blive påvirket i væsentlig omfang, eller med indskrænkning af den økologiske funktionalitet som følge.

4.1.3.1.2 Bilag IV-arter

Habitatbekendtgørelsen fastlægger i § 10, stk. 1 og stk. 2 en pligt for myndigheder til at varetage beskyttelseshensyn i forhold til yngle- eller rasteområder for arter på habitatdirektivets bilag IV samt beskyttelsen af planter.

Pligten indebærer, at myndigheden i forbindelse med vedtagelse af planer eller afgørelser i sager skal sikre, at der ikke sker en beskadigelse eller ødelæggelse af yngle – og rasteområder for bilag IV-arter. Samtidig skal myndigheden sikre, at planter på habitatdirektivets bilag IV ikke ødelægges.

Beskyttelsen af bilag IV-arter gælder overalt i landet, dvs. ikke kun indenfor Natura 2000-områderne.

Miljøstyrelsens vurdering

Der er foretaget en vurdering af projektets potentielle påvirkning på bilag IV-arter, der enten kendes fra den kommende naturnationalpark, eller hvor der er/vil komme velegnede levesteder ud fra artens biologiske krav, og arten samtidig er udbredt i den landsdel (spidssnudet frø, springfrø, stor vandsalamander, stor kærguldsmed, grøn mosaikguldsmed, bæver, flagermusarterne vand-, trolde-, dværg-, pipistrel-, brun-, syd- og skimmelflagermus samt langøret flagermus).

For alle disse arter vurderes etablering af Naturnationalpark Gribskov og de forskellige delelementer, at områdets økologiske funktionalitet vil kunne opretholdes. Dette indebærer også, at der ikke vil ske beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- og rasteområder for disse arter i deres naturlige udbredelsesområder.

Vurderingen af evt. påvirkning af den økologiske funktionalitet, samt yngle- og rasteområder for bilag IV-arter er indeholdt i væsentlighedsvurderingen for projektet. Sammenfattet beror vurderingen på bl.a. følgende oplysninger:

- For alle kendte og registrerede arter opført på habitatdirektivets bilag IV i området, samt bæver, som ikke er registreret i området, vurderes de aktuelle bestande ikke at blive påvirket af hegnet omkring naturnationalparken, da åbningerne i hegnet og deres placering, giver dyrene mulighed for at passere hegnet.
- Bilag IV-arter findes ikke i eller i nærheden af områder, hvor der planlægges strukturfældninger og rydninger. For flagermus vil arterne dog findes i nærheden, men fældning og rydning, samt veteranisering af træer vil finde sted i dagstimerne og der vil ikke blive fældet eller ryddet træer som er yngle- eller rasteområder.
- To vandhuller registreret som levested for stor vandsalamander, spidssnudet frø og springfrø kan i meget begrænset omfang blive påvirket af genskabelse af naturlig hydrologi. For disse vandhuller vil det medføre, at der sker en øgning af vandvolumenet i de to vandhuller pga. den generelle vandstandshævning i området, samt at afstrømningen fra vandhullerne forsinkes som følge af, at vandet skal sive gennem tørv og jord i stedet for at løbe via grøfterne. Dette vil ikke betyde, at vandkvaliteten i vandhullerne ændres, idet der blot er tale om, at vandets opholdstid i vandhullerne forlænges.
- Et større areal med vanddækkede, våde og fugtige arealer samt områder med stående dødt ved og mere lysåbne forhold vurderes at øge mængden af egnede fødesøgningsområder – og føderessourcerne for de arter af flagermus, som jager over vand.

- Udlægning af urørt skov vil medføre færre forstyrrelser fra skovningsmaskiner og anden arbejdskørsel for Natura 2000-området, levesteder for bilag IV-arter og naturtyper.
- Græsning vurderes at sikre et øget fødegrundlag for en række bilag IV-arter i området, da plejen vil bidrage til at skabe et øget insektliv.
- Optrædning af bredzonen i vandhuller som benyttes af bilag IV-arter, vil ikke finde sted med et lavt græsningstryk og med flere vandhuller, som de græssende dyr kan anvende.
- Etablering af stier og andre rekreative anlæg vil ikke være af et omfang, der vil kunne påvirke områdets økologiske funktionalitet for arter opført på habitatdirektivets bilag IV. Dette gælder både for færdsel i dagtimerne og om natten.
- Spidssnudet frø, springfrø, markfirben, grøn mosaikguldsmed og bæver, sidstnævnte kan potentielt indvandre til området, vurderes ikke at være sårbare over for den forventede øgede forstyrrelse som følge af ændret trafik og øget besøgstal. Spidssnudet frø og springfrøs ynglevandhuller og deres omgivelser forventes ikke at blive mere forstyrret som følge af øget færdsel i naturnationalparken og således påvirkes områdets økologiske funktionalitet for disse arter.

Ud over arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget og bilag IV-arter er der registreret en række fredede arter af padder, krybdyr, karplanter, dagsommerfugle og fugle i naturnationalparkområdet. Det gælder for alle disse fredede arter, at etablering af Naturnationalpark Gribskov enten vil have en neutral påvirkning af arterne eller – i de fleste tilfælde – en entydig positiv påvirkning, da antallet af levesteder og føderessourcer i området øges i kraft af de tiltag (genskabelse af hydrologi, strukturfældninger og veteranisering, etablering af ekstensiv helårsgræsning og udlæg af urørt skov), der planlægges gennemført.

5. Inddragelse af relevante myndigheder, den berørte offentlighed og involverede lodsejere

Da arbejdet med at etablere Danmarks to første naturnationalparker gik i gang, nedsatte og udpegede miljøministeren medlemmer til to nationale arbejdsgrupper i løbet af efteråret 2020. Grupperne omfatter en videnskabelig arbejdsgruppe med repræsentanter inden for biodiversitet, dyrevelfærd, borgerinddragelse mm. og en arbejdsgruppe for interessenter med 18 organisationer repræsenteret. Derudover blev der nedsat en lokal projektgruppe til hver naturnationalpark med repræsentanter for lokale foreninger, brugergrupper m.m. I december 2020 – januar 2021 blev der afholdt det første møde i de to nationale arbejdsgrupper og de to lokale projektgrupper. Et udkast til projektforslag blev udarbejdet med udgangspunkt i input fra arbejdsgrupperne. En tilrettet projektbeskrivelse blev udarbejdet på baggrund af drøftelser med arbejdsgrupperne på møder i marts 2021. Forslaget til projektbeskrivelse og de overordnede retningslinjer for forvaltning af Naturnationalpark Gribskov kom herefter i offentlig høring i perioden fra d. 28. april til d. 23. juni 2021.

Inden udstedelsen af tilladelsen, har Miljøstyrelsen inddraget følgende relevante ministerier: Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Kulturministeriet,

Erhvervsministeriet, Transportministeriet, Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet samt Indenrigs- og Boligministeriet.

Under høringen af de ovenfor nævnte ministerier i perioden d. 8. april 2022 til d. 29. april 2022, har Kulturministeriet bemærket, at det bør fremgå af tilladelsen, at der skal søges om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 18 om forbud mod tilstandsændringer af arealet inden for 100 m af et fortidsminde. Dette har givet anledning til en præcisering af afsnittet: ”Tilladelse fra andre myndigheder”.

De resterende ministerier havde ingen bemærkninger.

6. Offentliggørelse

Afgørelse om tilladelse til etablering af Naturnationalpark Gribskov offentliggøres på Miljøstyrelsens hjemmeside (www.mst.dk) samtidig med, at tilladelsen meddeles Naturstyrelsen.

7. Tilsyn

Miljøministeren påser overholdelsen af reglerne i kapitel 8 a om naturnationalparker, jf. naturbeskyttelsesloven § 73, stk. 2. Miljøministeren påser herved, at påbud og forbud efter naturbeskyttelsesloven efterkommes, at vilkår der er fastsat i tilladelser overholdes, jf. § 73, stk. 4. Endvidere skal miljøministeren foranledige et ulovligt forhold lovliggjort medmindre forholdet har underordnet betydning, jf. § 73, stk. 5.

Tilsynskompetencen er ved skrivelse af 2. juli 2021 delegeret til Miljøstyrelsen.

8. Klagevejledning

Tilladelse til etablering af en naturnationalpark efter naturbeskyttelsesloven § 61 a, stk. 1 kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet for så vidt angår retlige spørgsmål, jf. naturbeskyttelsesloven § 78, stk. 4, af klageberettigede efter lovens § 86, stk. 1.

Du klager via Klageportalen, som du finder et link til på forsiden af www.naevneneshus.dk/. Klageportalen ligger også på www.borger.dk og www.virk.dk. Du logger på www.borger.dk eller www.virk.dk.

Klagen sendes gennem Klageportalen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for myndigheden i Klageportalen. Når du klager, skal du betale et gebyr, på 900 kr. for private og 1800 kr. for virksomheder og organisationer. Du betaler gebyret med betalingskort i Klageportalen.

Du kan læse mere om gebyrordningen og klage på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside (<https://naevneneshus.dk/start-din-klage/miljoe-og-foedevareklagenaevnet/vejledning/>).

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der ikke modtages gennem Klageportalen, hvis der ikke er særlige grunde hertil. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du sende en begrundet anmodning til Miljøstyrelsen, som videresender anmodningen til Miljø- og

Fødevarerklagenævnet, der træffer afgørelse om, hvorvidt din anmodning kan imødekommes.

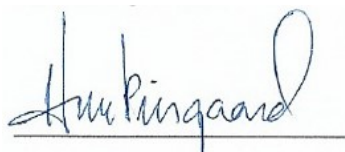
Klagefristen er 4 uger fra bekendtgørelse af afgørelsen på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Klage over afgørelsen har som udgangspunkt opsættende virkning.

Miljøstyrelsens afgørelse kan indbringes for domstolene inden 6 måneder fra afgørelsens offentlige bekendtgørelse.

Med venlig hilsen

Dato

20.5.22

Bilag

- Bilag 1 - Hegn
- Bilag 2 - Biodiversitetsfremmende tiltag
- Bilag 3 - Hydrologiprojekter
- Bilag 4 - Friluftaktiviteter
- Bilag 5 – Ansøgning om etablering af Naturnationalpark Gribskov
- Bilag 6 – Projektbeskrivelse
- Bilag 7 – Væsentlighedsvurdering
- Bilag 8 – Notat om nitrat
- Bilag 9 – Retningslinjer for forvaltning af urørte skove

Kopi til:

- Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
- Kulturministeriet
- Erhvervsministeriet
- Transportministeriet
- Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet
- Indenrigs- og Boligministeriet
- Gribskov Kommune
- Hillerød Kommune